

הכנת צוות חינוכי לשאלון מיצב אקלים

הצעה למהלך בארבע מפגשים

מפגש ראשון:

חיבור לעמדות ותחושות של הצוות החינוכי בשנת מיצב. בירור כוחות ודרכי התמודדות.
סדנת ההתבוננות במראה / סדנת חלון גיוהרי / סדנת swot - הזדמנויות ואיומים בתהליך העברת שאלון ומיצב וקבלת נתונים.

מצגת- ברית מורים

מפגש שני:

היכרות עם שאלון מיצב אקלים דרך ניבוי תשובות התלמידים בשאלות נבחרות.
מהן נקודות החוזק שלנו ומהן נקודות החולשה שלנו...
מיקוד נושאים לעבודה
סימון שאלות שדורשות הבהרה בכיתות / שיח עם התלמידים

מפגש שלישי:

עבודה על המוקד הנבחר- מוגנות, תקנון, יחסים בן מורים להורים
כיצד נוכל להשפיע על המוקד הנבחר בעבודת טווח קצר:
1. ברמת המורה הפרטני- כל מורה בחשיבה רפלקטיבית עם עצמו.
2. ברמה כיתתית/ שכבתית/ בית ספרית.

מפגש רביעי:

קבלת הנחיות לגבי הכנת התלמידים לשאלון המיצב

פירוט המפגשים:

מפגש 1

מטרות:

- בירור עמדות ועיבוד תחושות של צוות חינוכי לקראת מיצב
- חיזוק תחושת ברית בצוות החינוכי בשנת מיצב

מהלך המפגש:

מחלקים לכל מורה מעטפה.

כל מורה מתבקש/ת לכתוב על המעטפה משפט המייצג את משמעות המיצב עבורו/ה.

לאחר מכן מחלקים לכל מורה 3-4 פתקים ריקים ומכניסים אותם למעטפה.

המעטפה עוברת בין 3-4 מורים וכל אחד מתבקש להוציא פתק ריק מן המעטפה ולהגיב על המשפט שכתוב בגב המעטפה.

כל אחד מקבל את המעטפה שלו בחזרה ומסתכל בפתקים שנרשמו.

דיון במליאה:

מבקשים מהמורים שמוכנים לשתף במשפט שכתבו ובתגובות שקיבלו

מכאן יוצאים לדיון על עמדות המורים כלפי המיצב, ניתן להיעזר במודל swot שמתייחס לחוזקות/חולשות של בית הספר ואיומים/הזדמנויות שמאפשר המיצב

דגשים בדיון:

מיצב היא חוויה מורכבת של התבוננות במראה. חוויה שיכולה לאיים ולשתק אך גם לפתוח הזדמנויות ללמידה והתקדמות.

גם אם אנו לא מאמינים שהמיצב משקף בצורה מלאה את הנעשה זהו עדיין כלי הערכה מהימן ותקף אשר מודד את בייס ועייכ האחריות על תוצאותיו היא קולקטיבית ולא רק של המחנך/ת הישיר/ה.

הערבות ההדדית של הצוות מתבטאת בכך שכל מורה ומורה משפיע על חווית התלמיד בבית הספר. לעיתים גם אם מורה אחד לא מדבר בשפה מכבדת ולא מאמין ביכולות התלמידים, הדבר יתבטא במיצב.

כיצד נרחיב את הברית המורית בבית הספר? כיצד נסייע זה לזה בתהליך? כיצד דווקא בשנה מלחיצה יותר כמו זו של מיצב נוכל לקדם את התמיכה ההדדית, הערבות ההדדית, השותפות, השפה המשותפת וכולי...

מפגש 2

מטרות:

- מפגש עם שאלות המיצב
- בחירת מוקדים לעבודה אישית/ כיתתית/ שכבתית/ בית ספרית
- בחירת שאלות הדורשות שיח והבהרה לתלמידים

מהלך המפגש:

שלב א'- המליאה נחלקת לצוותים קטנים. כל צוות מקבל את שאלות מיצב האקלים וגם שאלות נבחרות מתוך מיצב הסביבה הפדגוגית.

כל אחד מן המשתתפים מתבקש לבחור תלמיד אחד מבין תלמידיו ולנסות לשער כיצד ישיב על השאלות המוצגות.

דיון בקבוצה הקטנה:

- מתוך נקודת מבטם של התלמידים מהם נקודות החוזק בחווית האקלים שלהם בבית הספר ומהן נקודות החולשה.
- האם ניתן להשפיע על חוויות התלמידים במימדים השונים וכיצד? בניית סל רעיונות של מהלכים שניתן לעשות על מנת לקדם את תחושות התלמידים

דגשים בדיון:

1. לחדד את המודעות שלנו כצוות למילים שבהן אנו בוחרים להשתמש בשיח עם התלמידים.
 2. להמשיג את הכוונות שלנו בתהליכים שאנחנו עושים עם התלמידים (" אני כועס עלייך כי אכפת לי שתצליח" / " אני נותנת שיעורי בית כי אני מאמניה שזה יקדם אתכם בדרך להצלחה").
 3. לשקף לתלמידים פעולות ומאמצים שנעשים עבורם בבית הספר כיוון שהם לא תמיד שמים לב.
 4. ליצר מעגלי שיח על נושאים נבחרים ולהעביר מסר שהאחריות למימדי האקלים היא גם של התלמידים עצמם, לחשוב יחד איתם על דרכי שיפור.
- ** כיוון שהמיצב כולל המון שאלות. ניתן להגיש למורים נוסח מקוצר. שאלות שצוות הניהול בחר מתוך השאלון המלא. את שאלות המציב ניתן למצוא באתר ראמ"ה.**

שלב ב- המורים יעינו שנית בשאלון ויסמנו שאלות שמעוררות בהם אי נחת, או עשויות לעורר חוסר הבנה של התלמידים.

לאחר הסימון האישי ייערך דיון בקבוצות קטנות לגבי השאלות שסומנו על ידי המשתתפים.

דיון במליאה :

- האם ישנו מאפיין משותף לשאלות המעוררות אי נחת?
- כיצד ניתן להתמודד עם אי נחת זה בחדר המורים?
- כיצד נתווך לתלמידים שלנו את הדרוש הבהרה ובירור פרשנויות?

מפגש 3 :

מטרות :

קידום של נושא אקלימי נבחר בטווח הקצר

מהלך המפגש :

מפגש זה יעסוק בשיח על מוקד שנבחר במפגשי הצוות הקודמים. מוקד שהצוות בחר לנסות ולקדם בבית הספר באופן ממוקד יותר. כל נושא שיבחר על ידי הצוות יטופל בכמה רמות של דיון.

1. בירור תפיסות ועמדות שלי כמורה בנושא-

לדוגמה: מהי "קירבה ואכפתיות בין מורה לתלמיד" מבחינתי/בשבילי? כיצד באה לידי ביטוי?

מהי "מוגנות" מבחינתי/בשבילי? כיצד בא לידי ביטוי בכיתה ובבית הספר?

מהי "אמונה של מורה בתלמיד" מבחינתי/בשבילי? כיצד בא לידי ביטוי?

2. שיח על נקודות המבט של התלמידים בנושא -

לדוגמה: מהי "קירבה ואכפתיות" של מורה כלפי תלמידים מנקודת המבט של תלמידים?

3. מהי תמונת המציאות האידאלית שלנו בנושא הנבחר ?

לדוגמה: כאשר היחסים בין מורים לתלמידים יהיו במיטבם, כיצד זה ייראה? אם תעבור בבית הספר מצלמה משוטטת, מה היא תוכל לצלם?

4. אילו פעולות ניתן לעשות כדי להתקרב לתמונת המציאות הזו?

לדוגמה: פעולות שמורה יכולה לעשות בהתנהלות האישית שלה, פעולות שניתן לעשות ברמת כיתה, פעולות שניתן לייצר ברמת מורה-תלמיד / מורה עם קבוצה פרטנית, מבנים ארגוניים שאפשר לייצר, מנגנונים של העצמה וחיבור לכוחות, נהלים שכדאי לקבוע

5. החלטות על אילו פעולות מסכימים ומובילים ביחד כצוות מחובר ומגובש.

מפגש 4

מטרות:

- הכנת הצוות להעברת מהלכים בכיתה
- הכנת התלמידים למיצב.

העברת המיצב החיצוני אמורה להיות שלב נוסף בדיאלוג מתמשך עם המורים והתלמידים לגבי האקלים הבית ספרי.

לקראת המועד חשוב להזכיר לתלמידים בשיחה וכן באופן ויזואלי את התהליכים שנעשו עד כה ואת המסקנות והשינויים שהוטמעו כתוצאה מכך.

בנוסף, חשוב לקיים בכל אחת מהכיתות שיחת גיוס למענה רציני ומהימן. השיחה תכלול את הנושאים הבאים:

1. מטרת השאלון ומדוע חשוב לנו שהתלמידים יתייחסו אליו ברצינות

2. מבנה סקלת התשובות

3. הבהרת המושגים

מטרת השאלון

נציג בפני התלמידים את הכוונה להעביר שאלון אקלים בבית הספר - מיצב/ סקר אקלים. חשוב לספר לתלמידים שהשאלון עובר בכל בתי הספר בארץ, אחת לשלוש שנים ומטרתו לסייע לתלמידים ולמורים לקבל תמונה על התחושות הקיימות בבית הספר.

הרצון הוא לקבל חיזוק על מאמצים שבית הספר עושה בתחום עידוד למעורבות חברתית, קבלת האחר צמצום ומניעת האלימות, בתחום בניית יחסים קרובים וטובים בין התלמידים לבין עצמם ובין המורים לתלמידים, בתחום יצירת למידה מעניינת ומקצועית וגם לזהות מקומות שבהם צריך עוד להשתפר.

להבהיר את המשמעות של תשובות מהימנות, לא לענות כלאחר יד אלא יש לענות על כל השאלות בכובד ראש ובתשומת לב- כך נשיג את המטרה המשותפת לכלל קהילת ביה"ס- קבלת תמונה אמينة למען קידום איכות חיים טובה יותר.

ניתן לתרגל בעזרת כרטיסיות מעגלי שיח או קבוצות מיקוד לקראת שאלון (מתוך קופסת האקלים)

כל אחד בוחר כרטיסיה ועונה עליה בקצרה. (הזמן למחשבה ותשובה קצר מאוד)

דין:

- איך הרגשת כששאלו אותך את השאלות?
- איך הרגשת כשהיית צריך לענות בזמן כל כך קצר ללא זמן מחשבה?
- איך ניתן לעזור לתלמידים לזהות מקומות בהם ביה"ס פועל?
- אם אני מתלבט איך לענות על השאלה – מה יכול לעזור לי?

מבנה סקלת התשובות

מכילים את סקלת התשובות על הרצפה ומחלקים למורים מקלות ארטיק (מתוך קופסת האקלים)

בחרים שני היגדים מתוך שאלון האקלים (רצוי היגדים הקשורים לאלימות)

לדוגמה: בחודש האחרון משהו מהמורים לעג לי או העליב אותי או השפיל אותי במילים.

כשיש מקרי אלימות בבית הספר המורים יודעים על כך.

מבקשים מהמורים למקם את התשובות שלהם פעם כמורים ופעם כתלמידים

דיון:

כל אחד יסביר את הסימון שלו למה הוא חושב כך?

האם יש משהו שחושב אחרת?

התייחסות למי שסימן מספר 1 (או 2) – איך ניתן לשנות את דעתו של מי שסימן 1, 2 ולהעביר ל-4, 5? מה לדעתכם צריך להשתפר כדי שהמצב ישתנה?

הסבר לפעילות - כל היגד צריך לקרוא היטב ולענות על סקלה מ-1 (אני לא מסכים בכלל עם ההיגד),

2 (אני לא מסכים עם ההיגד), 3 (מסכים חלקית), 4 (מסכים), 5 (מסכים מאוד).

חשוב לציין כי הבחירה בתשובה 3- משמעותה היעדר עמדה. חשוב לנו לשמוע את עמדתכם ולכן הנכם מתבקשים לבחור בתשובות שנוקטות עמדה ברורה (גם אם היא שלילית)

הבהרת מושגים

מחלקים את הקבוצה לארבעה חלקים. כל קבוצה קטנה מקבלת רבע מהשאלון הפנימי (משהו כמו 10 שאלות) ומנסים לזהות איפה יש בעיה בשפה, איפה יכול להיות קושי בהבנה. במליאה – משתפים את כולם.

הסבר לפעילות - אנחנו שואלים כדי לדעת על החוויות שלכם פה באופן כללי. לכן תחשבו על המצב שאתם חווים בבית הספר **בדרך כלל**. לא על אירוע בודד שחוויתם. תתייחסו לחוויות שאתם חווים פה ושהן חוזרות על עצמן בבית הספר.

ישנן שאלות ששואלות באופן ישיר על המידה שבה אתם מרגישים בטוחים ומוגנים בבית הספר. לגבי השאלות ששואלות על החודש האחרון יש להתייחס למה שחוויתם **בחודש האחרון**. לא להתייחס לאירועים שקרו לפני שנה אלא למה שאתם חווים ומרגישים בחודש האחרון.

הדגש הוא על החוויה עם **רוב המורים**. לעיתים יש מורים ספציפיים שאיתם פחות מסתדרים אבל הרצון הוא להכיר את החוויה המרכזית שלכם עם המורים...

כדאי להביא לכיתה שאלות נוספות שבהן מופיעים מושגים שצריך לפתוח ולברר עם התלמידים. למשל- לרוב המורים אכפת ממני...

מהי אכפתיות בין מורים לתלמידים? מה הסימנים שמראים לכם שלמורה אכפת מכם?!

יש לכבד את תשובות התלמידים גם אם הן אינן הולמות את תפיסת המורה ביחס למושגים. זוהי בדיוק מטרת הדיון להבהיר את המושגים ולתת דוגמא של ביטויים של המושגים בשגרת ביה"ס.

לדוגמא: להבהיר לתלמידים שמעקב אחרי שעורי בית, שיחת משמעת של מורה עם תלמיד לאור ארוע כלשהו, דווח להורה גם הם נובעים מאכפתיות של מורה כלפי תלמיד.

הבחנה בין "אינך" ל"הינך" למשל: "האם יש מקומות ביה"ס בהם אינך מרגיש בטוח לעומת הינך מרגיש בטוח".
(אפשר כמובן להרחיב חלק זה ולעבור עם התלמידים על השאלון הפנימי, צריך רק לעשות זאת בדרך נכונה, שלא תתן לתלמידים תחושה של "הנחיה" במה לבחור).

כאשר ניגשים למילוי השאלונים חשוב לוודא:

- לפחות 80% מתלמידי הכיתה נוכחים.
- לכל תלמיד יש גישה נוחה לשאלון דרך המחשב (במעבדה) או דרך הסמארטפון.
- התלמידים ימלאו את השאלון באופן עצמאי וללא שיתופי פעולה או שיח על מתן התשובות.
- למרות שהועבר מפגש מקדים, יש להזכיר לתלמידים בעת מילוי השאלון את מטרתו ואת חשיבות מתן מענה כנה ומדויק.
- חשוב עד מאוד לדאוג שהעברת השאלון תעשה בצורה מכבדת ונעימה – בחדר נעים ונח, באווירה נינוחה ולא לחוצה, בזמן שבו המורים ידעו מראש שהשיעור יוקדש לשאלון, ויתנו לתלמידים את כל הזמן לו הם זקוקים לצורך המענה.